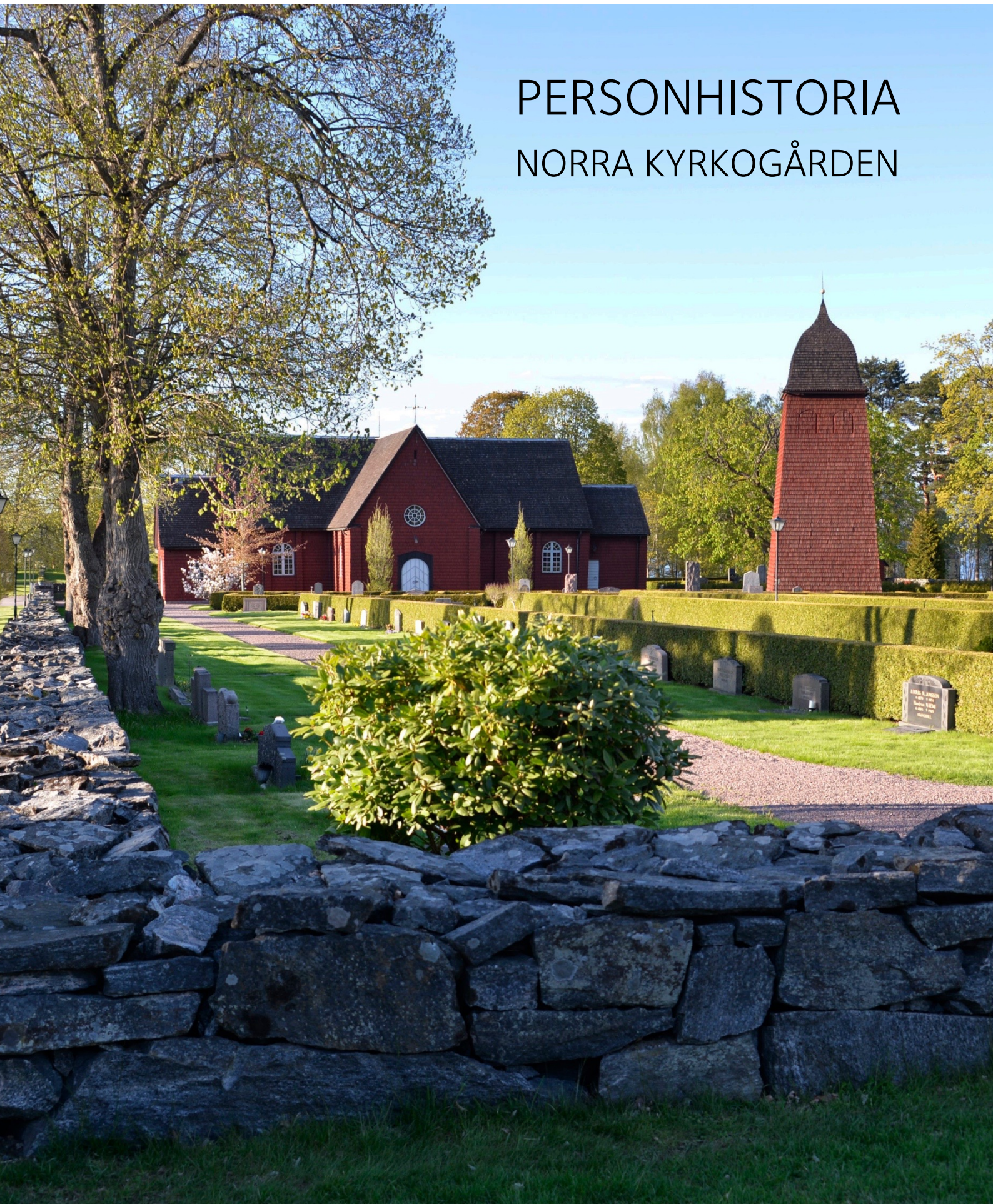

PERSONHISTORIA

NORRA KYRKOGRÅDEN

PERSONHISTORIA

NORRA KYRKOGRÅRDEN

"En kyrkogård kan ses som ett lokalt arkiv och källa till kunskap om de människor som levtt i bygden. Här speglas Hammaröbornas livsvillkor, samhällets utveckling och olika ideal i allt från begravningsskick till inskriptioner på enskilda gravvårdar. Det är också en plats som brukas och besöks.

Hammarö kyrka är en av Sveriges få bevarade medeltida träkyrkor, vars äldsta delar härrör från 1300-talet. Området kring kyrkan utgör ett riksintresseområde för kulturmiljövården. Platsen finns också utpekad som värdefull kulturmiljö i Länsstyrelsens regionala kulturmiljöprogram.

Miljön belyser en lång historisk kontinuitet där kulturlandskapets utveckling kan följas från förhistorisk tid fram till dagens ännu hävdade odlingsmark. På Hammars Udde finns ett fornlämningsområde och kyrkomiljön invid fornlämningarna åskådliggör brytningen mellan hednisk och kristen tid. Här finns också Hammars gård, en av Hammarös äldsta lantbruksegendomar som också haft funktion av kungsgård och senare hemman under Varnhems cistersienserkloster samt militärboställe." Bevarandeplan för Hammarö församlings kyrkogårdar

Att vandra omkring på en kyrkogård är som att vandra i ett stilla rum fyllt av minnen. Varje namn rymmer ett helt liv, kort eller långt. Med utgångspunkt i Bevarandeplan för Hammarö församlingskyrkogårdar, Hembygdsföreningens arkiv och Skärgårdsmuseets samlingar kan du i den här foldern läsa om några av de som ligger begravda här.

Flygfoto (detalj): Jan Norrman Riksantikvarieämbetet

Kyrkoherden Axel Theodor Qvick

1859–1924

Makan Helena 1863–1949 (f. Edell)

Axel Theodor Qvick var född 1859 i Tydje, Dalsland. Han läste i Uppsala och avlade sin prästerliga examina 1884 och prästvigdes i Karlstad i februari månad 1885. Efter att ha tjänstgjort på olika ställen kom han som komminister till Hammarö 1894.

När församlingen upphörde att vara lektorsprebende

vid gymnasiet i Karlstad, efterträdde han John Börjesson, den siste prebendepastorn och blev den förste valde kyrkoherden i Hammarö församling, en tjänst som han hade 1921–1924. Vid sin död hade han tjänstgjort i församlingen i 30 år. Han sägs ha haft en otrolig arbetskapacitet, vilket kunde behövas under denna tid av snabb tillväxt på Skoghallssidan av ön. Han ansågs dessutom som en av de mest skickliga och förfarna kommunalmännen i Värmlands län.

I Karlstادتidningen 3/7 1924 står det:

"Och äfter att under mer än ett kvarts sekel uthålligt och plikttroget ha arbetat inom församlingen ägnades han, som här nyss nämnts, för ett par år sedan befatningen såsom dess förste valde kyrkoherde.

Komminister hade nu tillsatts, arbetsbördan lättades, inkomsterna ökades. För ungefär ett år sen fick kyrkoherden flytta in i det ny anskaffade, präktiga kyrkoherdebostället på Lövnäs. Livet började te sig ljusare. Just då kom den sjuklighet, som nu slutat med döden."

(Källa: Karlstادتidningen och Karlstads stift herdaminne/Edestam)

Foto till höger: Axel Theodor Qvick
på Konfirmationsfoto från 1913.

FRU HELENA QVICK.

In memoriam.

Blev så gripen när jag läste att vår kära tant Helena Qvick nu är borta för alltid. Har man haft henne till god vän sedan tidig barndom, känns det verkligen tomt och svårt att veta hon ej mera finns. "Tant Qvick på Hammarön", det var som en särskild klang därmed, barndomsintryck som följt en hela livet igenom. Man fick verkligen den föreställningen att hon bott på Hammarön jämnt och aldrig velat lämna den, där är hon född och där har hon verkat och hon känner nog varenda vrå på ön. En prydnad för Hammarön, något omutligt, rättskaffens, trofast och hjärtligt — dessa goda människor vi så väl behöva i vår tid! Men sjukdom kommer och döden mejar ned den ena efter den andra av dessa gamla, som liksom levat färdigt sitt liv — en stor insats har de gjort.

För Din syster blir det tunga dagar — ni stodo alltid i så livlig kontakt med varandra, men nu är bandet brutet. I minnens rika värld får hon söka tröst.

Frid över Ditt minne!

"En vän."

Axel Theodor Qvicks maka Helena, född Edell, f. 1863 på Hammarö, var dotter till komminister Edell. "Under sin krafts dagar var hon mycket verksam och till stor hjälp för sin make i församlingsarbetet. Genom sitt blida och vänsälla väsen har hon förvärvat många vänner. Hon sörjes närmast av en syster." Källa minnesord i tidning.

A. T. Qvick
på sin 60-
årsdag
tillsammans
med sin
maka
Helena.

2

Rektor
Carl W. Nygren
1891-1950
Lärarynnan
Makan Ellen
1894-1948

Carl Nygren var född i Sundborn, Dalarna och studerade geografi och historia i Uppsala. Han deltog i arkeologiska undersökningar på Orust och Tjörn under somrarna 1914-1917

samt i geografiska undersökningar av jordskred vid Göta älv.

Han kom till Skoghalls högre folkskola hösten 1920 och när den 1922 övergick till kommunal mellanskola, utnämndes han till rektor och tjänstgjorde som chef under nära 30 år. En av lärarna där, Bodil Nilsson, ger en bild av honom som nära nog idealet för en rektor: "Det var roligt att arbeta under hans ledning, ty han var framförallt den gode, hjälpsamme vännen, som förstod sina kamrater, som jämnade vägen för dem ... Han hade en förunderlig förmåga att utan att behöva hävda sig i sin egenskap av rektor få sina medarbetare att glatt uträtta de uppdrag han gav dem."

Som elev till rektor Nygren kan undertecknad inte annat än instämma i ovanstående. När han skyndade korridoren fram med en portfölj, som för det mesta gapade öppen för att göra det möjligt att snabbt ta upp en aktuell bok, kunde han i förbifarten diskret förmana någon skolungdom, som uppförde sig mindre lämpligt: "Se upp, så inte någon lärare ser dig!".

(källa: Skola och Hem i Hammarö, Moa Jonsson)

Fritz Beermann 1855–1911

Alma Jansson-Beermann

1866–1953

COM Nordensvan 1881–1949 kapten

Signe Beermann-Nordensvan

1887–1974 (Fritz och Almas dotter)

Familjen Beermann kom 1885 till Lunna i Skoghall, där Fritz blev bruksförvaltare och kommunalnämndens ordförande. Han beskrivs som en rättvis och godhjärtat man, som kunde hota busiga pojkar med sin käpp men inte satte hotelsen i verket.

(Hammarö, en hembygdsbok)

Komminister

P. J. Lidback

1808–1855

Dotter

Ida Theresia

1848–1865

Gravvården är troligen kyrkogårdens näst äldsta och står fortfarande kvar på ursprunglig plats.

Paul Julius Lidback föddes 1808 på Lövnäs, Hammarö. Han arbetade som komminister i Hammarö 1851–1855, dessförinnan bland annat i Boda och Östra Ämtevik. Paulus Julius var först gift med Emilia Magdalena Stras. Hon dog 1839 och begravdes i Boda. Därefter gifte han sig med hennes syster, Ida Johanna Laura Stras. Han var en av de många präster på den tiden, som var rika på barn men fattiga på pengar. –"Andtid, rågsåning och penningbekymmer gör mig trötter till kropp och själ", skrev han i ett brev till sin far, Paul Gustav Lidback, som också bott

på Hammarön (och som av Selma Lagerlöf kallades "farbror Eberhard" bland kavaljererna i Gösta Berlings saga). Komminister Lidback beskrivs som "flärdlös, arbetssam och driftig" men han dog redan 1855 och lämnade sin hustru Ida Johanna med 8 barn att dra försorg om. Ida Johannas grav finns i Stockholm, dit hon flyttade på äldre dar.

(källor Kavaljeren Farbror Eberhard/Birgitta Eneroth och Karlstads stift herdaminne/Edestam)

Tavla av Paul Gustav Lidback, far till Paul Julius.

Tavlan av fadern i farbror Eberhards koffert.

**Brukskassören
Waldemar
Wennberg**

1888–1952

Ellen Maria Wennberg

1886–1982

Emma sofia

Holmgren 1864–1935

5

Kassör vid Uddeholms A.-B.,
Skoghallserken. Ordf. i
Värmlands folkhögskolas
elevförbund, v. ordf. i
Skoghalls kommunala
mellanskola, led. av
kyrkofullmäktige, kom.-
nämnden, fattigvårdsstyr., v.
ordf. i Skoghalls K.F.U.M., led.

av Värmlands läns dispensärnämnd, Värmlands läns folkhögskola och
lantmannaskola, led. i taxeringsnämnden, inspektor för Skoghalls föreläsnings-
anstalt m. fl.

Källa: Hammarö en hembygdsbok

Norra kyrkogården Kv 2 003ABC

6

Wilhelm Kuralt 1877-1965

Makan Anna 1889-1953

Wilhelm Kuralt var bror till Mizzi Pollak. Han arbetade som ingenjör i staden Reims i Frankrike, när första världskriget sände honom till hans ursprungsland, dåvarande Jugoslaven. Såsmåningom kom även han som ingenjör till Karlstad Mekaniska Verkstad, KMW.

Källa Mimmi Pollaks memoarer "Teaterlek"

Skeppsbyggmästare

Samuel Olsson

1861–1949

Hustrun Anna

1873–1953

Gravvården har en bronsrelief av kvinnofigur som håller händerna i tacksägelse samt vågdekor.

Samuel Olsson var skeppsbyggmästare från Kalmar. Familjen bodde på Edsviken 314, Skoghall. Samuel byggde bl.a. båten "Skoghallsverken" 1919–1921, båten såldes och fick namnet "Sweden". 1954 gick båten under i en storm i Langeland lastad med kol från Lübeck.

Källa Lars Andréasson

Foto nedan: Förmodligen är det Samuel Olsson som står i centrum på båten, med hatt och skägg.

8

Karl J Andersson 1874-1949

Makan Beata Leontine 1875-1951

Hallersrud

Leontine föddes 21 feb 1875 i Grythyttan. Föräldrar var rättaren Carl Johan Hallqvist och Lotta Beata Holm. Karl föddes 6 juni 1874 i Skogsvaktartorp i Väse. Föräldrar var Anders Andersson och Stina Karlsdotter.

Karl och Leontine flyttade till Hammarö på 1920-talet och köpte en jordbruksfastighet i Hovlanda och sedan i Hallersrud.

De hade sex barn, Rudolf (Rulle), Gustaf, Agnes, Edith, Ellen och Jenny. Leontine åkte bl. a. in till torget i Karlstad och sålde egen odlad frukt. Hon band även kransar som hon sålde.

Karl var förutom bonde även gårdssmed och järnskodde t ex vagnshjul. Dessutom var han slagruteman och markerade lämplig plats för åtskilliga brunnar.

Han handlade också med hästar, som han hade mycket god hand med. Hans hästar gick aldrig i hage eller tjudrade utan lösa som völdresserade hundar och kom när han visslade.

Karl bjöd dem också på snus när han själv tog en pris. Vid något tillfälle lär en fölunge ha kommit in i köket vilket Karl tyckte var roligare än Leontine.

2014 07 13 MA o LA

9

Bertil
Karlsson
1916–1940
Nordsjön blev
hans vilorum

Eivor Karlsson
1919–1995
(Bertils syster)

Bertil Karlsson var sjöman under andra världskriget. Först arbetade han som kollämpare och sedan blev han eldare i maskinrummet. Bl.a. gjorde han en långresa till Asien. När han återvände hem julen 1939 hade Ahlmarks rederi ont om folk och sökte sjömän. Bertil gick så till sjöss med Karlstadbåten Foxen.

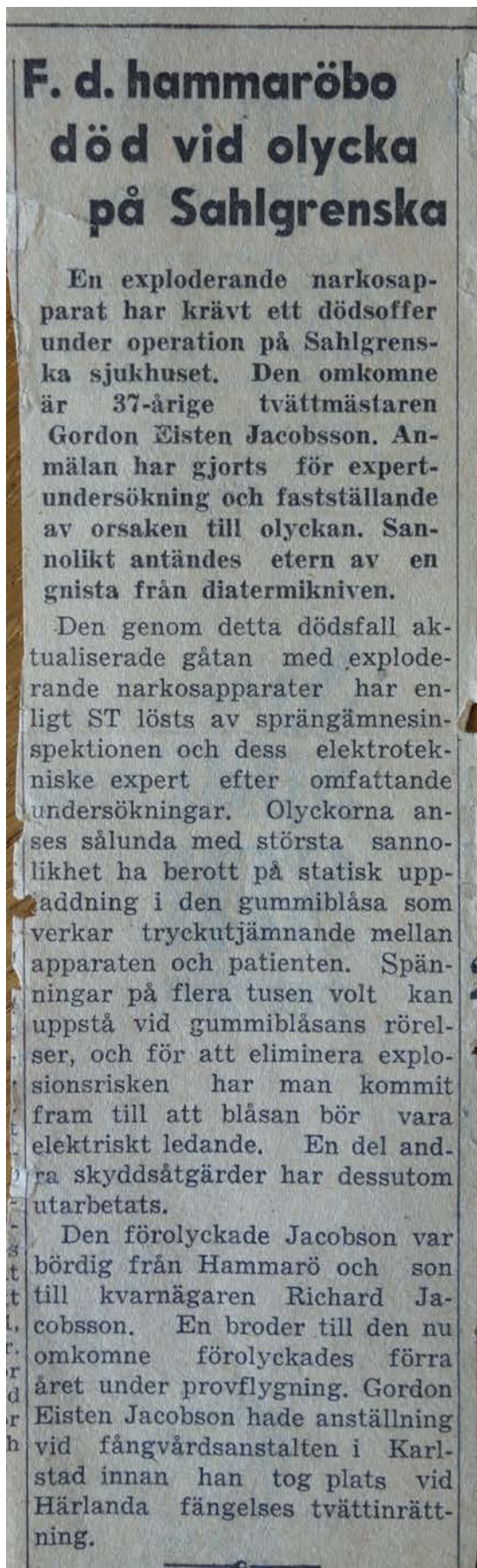
Den 18/1 1940 är Foxen på resa mellan Garston–Göteborg med koks.

85nm ostsydost Pentlands sund torpederas Foxen av ubåten U55 förd av kapten Verner Heidel. Endast 2 man räddades av en besättning på 19 man.

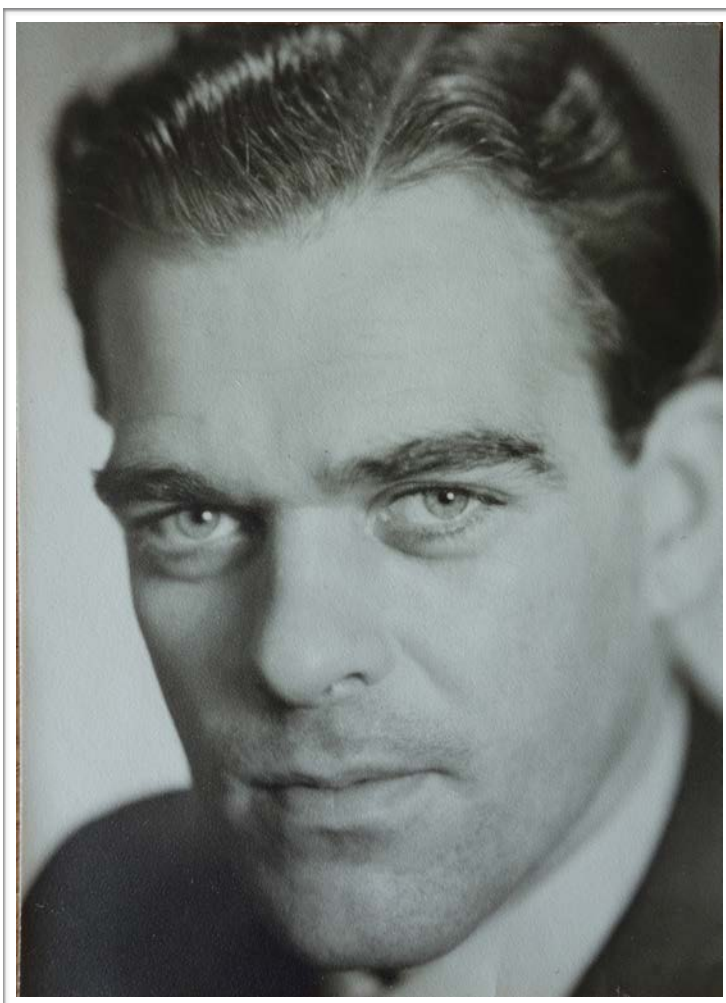
En minnessten över omkomna sjömän ska finnas i vid Karlstad domkyrka, där står Bertil med som "Persson". Källor: I sjöfartens tjänst, Jan Davidsson och Innanför spärren, Terje Fredh

Norra kyrkogården Kv 1 009ABC

Gordon Jacobsson efterlämnade makan Tyra Jacobsson, postexpeditör Göteborg 6 och dottern Eva.

11

Karolina
Lindberg
1870–1946

Tilläggsten
Togo Lindberg
1905–1983
Makan Karin
1905–1975
Wivi Lindberg
1902–1982

Karolina Lindberg eller "Lina på Tynäs", som hon med tiden fick heta, lät i början på 1900-talet uppföra en restaurang ute på udden i Västra Tye. Hon och hennes man, lokomotivförare Gustaf Emanuel Lindberg hade då köpt fastigheten av Betty Melander, som hade drivit en mindre servering där. Lina gav traktens kvinnor arbetstillfällen och restaurangen, en tid även pensionat, hade danskvällar med kända orkestrar. Den blev mycket populär med segeltävlingar och klassisk Tynässimmning.

Landsvägen från Karlstad tog på den tiden slut någonstans vid Lövnäs. Därefter var det häst och vagn som gällde – eller också tog man den kortare sjövägen, trafikerad av en båt, som så småningom även den fick namnet Tynäs.

Köpekontraktet för densamma är från 1930 och undertecknat av Gustaf Emanuel Lindberg. När detta skrivs 2014 är båten åter i trafik mellan Karlstad och Hammarö, 100 år gammal, under namnet "Strömkarlen". Restaurangen brann ner 1979.

källa: Köpebrev 1905, artiklar i NWT, + juni 2014

Interiörbild från
Tynäsrestaurang.
Foto: Dan Gunner

Norra kyrkogården Kv 10 09AB

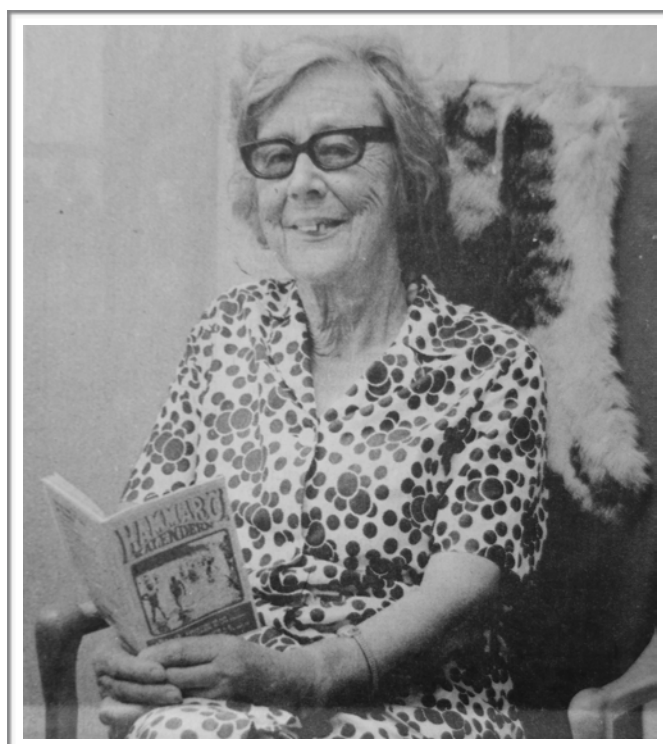

Foto till höger: "Vivi Lindbergs föräldrar lät bygga den då mycket vackra restaurangen och vars liv varit ett med Tynäs så länge det fanns kvar i familjens ägo." text "Elma"

Tynäsrestaurang

Wivi Lindberg, Karolinas dotter, 1977.

12

Familjegrav

Harald Larsson 1884-1966

Hans maka Olga 1884-1943

Östanås

Hembygdsföreningen reste vården

Harald Larsson föddes 1885 i Toverud och var verkmästare vid Skoghallsverkens bygg.avdelning. Olga Ekman-Larsson föddes 1884 i Kila och var småskollärarinna vid Solbacka skola, Larberg, Hammarö.

Harald och Olga bosatte sig i Östanås och båda verkade för att Hammarö skulle få en hembygdsförening, vilket skedde 1928 med Olga som dess första sekreterare. Hon var mycket intresserad av gamla tider och människors liv och arbete och hon dokumenterade sina intervjuer med äldre, minnesgoda människor och skickade in till Nordiska Museet. Kopior av dessa berättelser finns också i hembygdsföreningens arkiv tillsammans med gamla föremål och textilier, som hon och hennes familj skänkt. I sin lärargärning gjorde hon allt för att förmedla känslan för hembygd och tradition till sina elever.

(källa: Hammarö Hembygdsförening)

Interiör från Solbacken (Larbergs skola), lärarinna Olga Ekman-Larsson.
Foto nedan till höger: Olga i sockendräkt från Östervallskog.

Norra kyrkogården Kv 10 007ABC

Oscar
Mellqvist
1899–1952

13

Hembygdsföreningen och
Landstinget reste vårdén

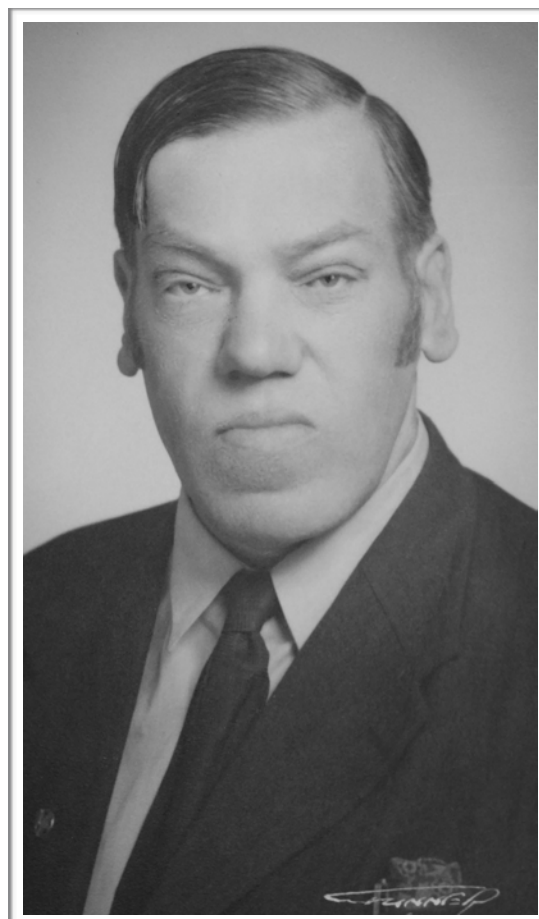
Oscar Mellqvist donerade Sättersgård och Kilene till Hembygdsföreningen, Landstinget och Hammarö kommun.

"I september 1952 mottog (Hammarö hembygds)förening Kilene gårdar som

donation av godsägare Oscar Fritiof Mellqvist, Säter, Hammarö." *"1957 står Kilene som en mönstergård för orten, allt enligt donatorns önskan. Föreningen reste tillsammans med Landstinget en värdig gravvård över Oscar F. Mellqvist den 4 augusti 1957. Vården är den för Hammarö så karakteristiska svarta naturstenen, som är slipad av Vänerns böljor, och som vänner till donatorn hämtat på Timmerkoja."* Källa Hammarö en hembygdsbok

Vården är utformad enligt ritning av Samuel Haldén, trädgårdsarkitekt.

FEMTIO ÅR fyller i dag, onsdag, godsägare Oscar Mellqvist, Sätters gård, Hammarö.
Jubilaren, som är född i Karlstads landsförsamling flyttade med sina föräldrar till Götetorps gård på Hammarö 1905 då föräldrarna inköpte gården. Efter skolstudier vid bl. a. Karlstads läroverk, Arvika folkhögskola och Marianne-lunds praktiska skola, övertog M. sedermera Götetorps gård, vilket han brukade tills han inköpte Sätters gård. M. har gjort sig känd som en synnerligen dugande jordbrukare och har förutom sitt intresse till jorden varit en hängiven djurvän och bl. a. bedrivit hästuppfödning. (fs) NWT 3/8 1949

14

Ragnar Johansson 1897–1967

Makan Elin 1898–1980 V:a Tye

Hyperitsten från Stora Timmeröhästen (alldeles norr om Timmeröarna)

”Ragnar var född och bosatt i Västra Tye. Han arbetade vid Karlstads Mekaniska Werkstad men ägnade också sin tid åt fiske och byggde ekor och en egen motorbåt. Som så många Hammaröbor hade han hade han växt upp med fiske som en naturlig del av livet. Ragnar gifte sig med Elin (Gustavsson), född 1898 i Ölme. Tur hade den vintermetare, som en marsdag i mitten av 1900-talet hamnade i vattnet ute vid Gerholmen mellan Karlstad och Hammarö. Hans rop på hjälp uppfattades av Elin, som skyndade sig att skjuta ut isekan och ömsom staka och ömsom ro allt vad hon orkade till den nödställde. Hon lyckades få honom upp i ekan och räddade därmed hans liv. Händelsen uppmärksammades på sin tid i tidningarna och var väl inte helt ovanlig utefter Hammarös stränder, även om det inte alltid slutade lika lyckligt.”

Muntlig källa: Britta Larsson, V Tye

Foto nedan från vänster: Karl-Gunnar Olsson, Birger Olsson, Gottfrid Olsson, Ragnar Johansson

Norra kyrkogården Kv

15

Konstnären och skalden

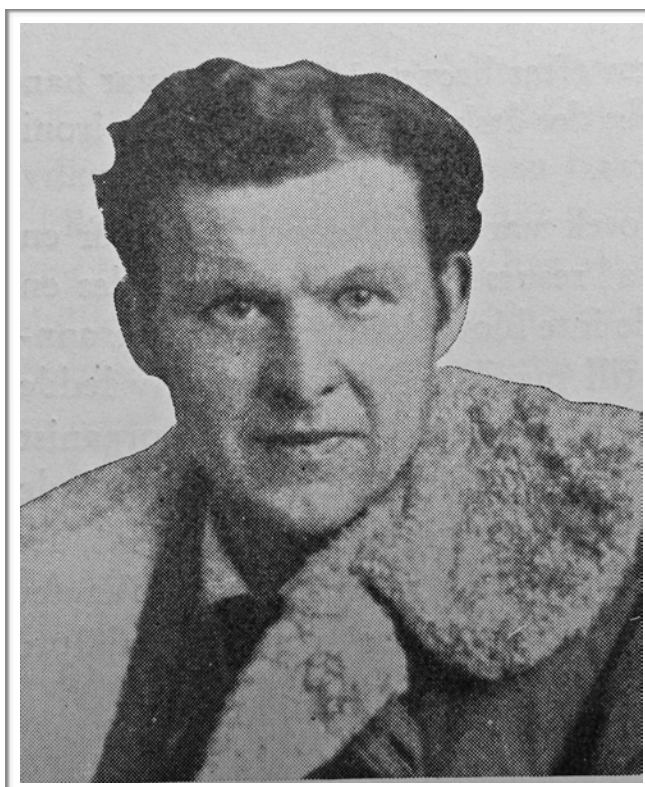
Wenzel Björkhagen 1885-1926

Tilläggssten:

Anna Björkhagen 1884-1967, Sonen Bengt 1918-1978

SGU lade vården

SGU-Sveriges geologiska undersökning

Runt stenen står den sista versen i dikten "Till en död" som Wenzel skrev till sin bror när han dog:

*"Eho du är, som länkar våra
öden, Tag trötte
människosonen i ditt hägn:
Giv fridens balsam efter orons
flöden likt aftonsvalkan efter
särklarägn."*

Norra kyrkogården Kv 8 008ABC

Sonen Bengt Björkhagen
Skolfoto
Hägensberg
1928

Anna Björkhagen vid Utteråsen.

”Wenzel föddes i södra flygeln av gamla lasarettet (i Karlstad) 11 sept. 1885. Hans föräldrar var portvakten Carl Olsson och dennes hustru Anna Andersson från Kleven i Kila. Den 25 april 1914 gifte han sig i Hammarö kyrka med Anna Johansson från Larberg, Hammarö. Där byggde han sitt vackra hem, Utteråsen, i allmogestil. Familjen bodde också i Bråten. Anna och Wenzel fick två barn, Ulla och Bengt. Wenzel Björkhagen var en av de stora kulturkändisarna i Värmland i 1900-talets början. Han arbetade som kulturredaktör (satt som nr. 3 i stolen som redaktör efter Gustav Fröding och Oscar Stjerne) på Karlstad-Tidningen och skrev krönikor som kunde vara bitande sarkastiska under signaturen Nilsch Utter. Wenzel Björkhagen var också konstkännare, målade själv tavlor, ägnade sig åt silversmide, var flitigt anlitad föredragshållare och en av initiativtagarna bakom bildandet av både Hembygdsrörelsen i Värmland och Värmlands Konstnärsförbund. När han dog 1926, endast 41 år gammal (i sviterna efter en olycka där hästen skenade och Wenzel föll och skadade huvudet) väntade hela Hammarö för att ta emot kistan som kom med Hammaröbåten från Karlstad.

De som berättar om Wenzel Björkhagen är Stina Svensson, Karlstad och Lars Tigér, Hammarö. Reportaget gjordes 1993. Producent Konrad Larsson Sveriges radio P4. Samt Hammarö en hembyggsbok

O. Andersson

Lövnäs

1875-1964

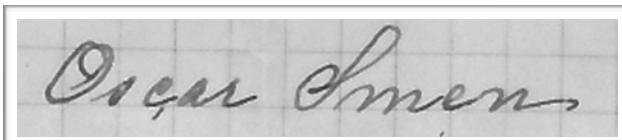
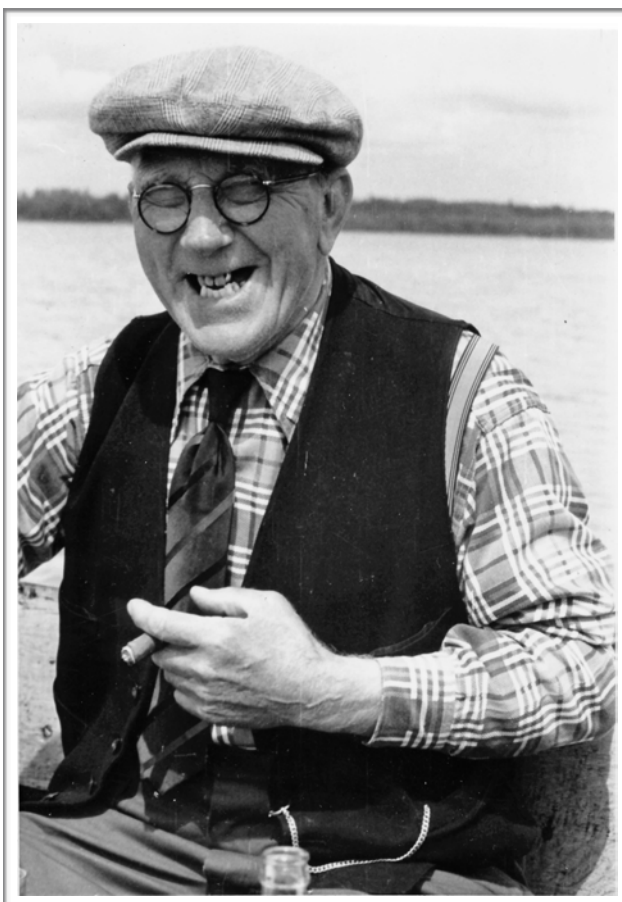
Hustrun Alma

1873-1923

Familjegrav

"Oskar Alfred Andersson föddes 1875 i Gråberg som nummer två i en syskonskara på fyra barn. Fadern var yrkesfiskare och Oskar fick i tidig ålder hjälpa fadern i fisket. Vid 15-års ålder tog Oskar anställning som betjent (allt i allo) hos förvaltare Beerman vid Skoghallssågen. Efter fyra år i Skoghall, började Oskar som smed vid Bergholmens sågverk. Här fick han smeknamnet "smén" som han fick behålla resten av livet. Oskar gifte sig med Alma, född Göth, och fick två barn, Astrid f 1900 och Henry f 1907, Alma avled 1923 och Oskar gifte aldrig om sig.

Oskar blev då och då utlånad som smed till Karlstads Mekaniska Werkstad. Inför ett uppdrag i Norge i unionskrisens år 1905 fick han bland verktygen tilldelad en revolver, dock kom han aldrig över gränsen eftersom unionskrisen pågick som värst. På Bergholmens sågverk upplevde Oskar storstrejken 1909 men här började även hans intresse för segling och Oskar blev med tiden en namnkunnig gast hos grosshandlare och övriga prominenta personer i Karlstad. Oskar deltog i kappseglingar i bl a Danmark och Tyskland.

Efter tiden på Bergholmen blev Oskar, liksom hans far tidigare, yrkesfiskare. Oskar och de övriga i hans fiskelag fick på 1920-talet tillåtelse av Hammarö kyrka att uppföra en övernattningsstuga ute på kyrkans holme Timmerökoja. Byggnaden finns kvar än idag.

Oskar blev mycket god vän med familjen Pollak i Karlstad, och lär vid ett tillfälle i sin träsnipa ha skjutsat Mizzi Pollak med vännen Greta Gustafsson (Garbo) ut till familjen Pollaks sommarhus, som låg på Hammars udde. Oskar satt under åren 1923–26 i kommunalfullmäktige på Hammarö. Han var även verksam i Hammarö fiskeriförening och som jaktuppsyningsman på Hammarö. De sista åren bodde Oskar i sin fiskestuga vid Hammarösjön på Lövnäs. Han avled i Karlstad 1964.”

Lövnäs augusti 2015 Oscar Bertil Andersson, barnbarn till Oskar.

Oscar Andersson 1945.

Alma Maria Andersson Göth född 16/1 1873

17

Disponent Julius Pollak 1862–1940

Makan Mizzi 1879–1975

Sven Pollak, 1911–1992, ingenjör vid KMW

Maria Pollak, 1913–1995, hans maka

Julius Pollak, föddes 1862 i Böhmen och var ingenjör.

Mizzi Pollak, föddes 1879 i (Maria Teresia Kuralt) i gamla Österrike-Ungern och var konsertpianist.

Julius och Mizzi träffades i Wien och flyttade till Sverige och Karlstad, där han blev chef för Karlstads Mekaniska Werkstad. På Hammarsudde byggdes i början på 1900-talet några sommarvillor och så småningom flyttade familjen dit för gott med barnen Arvid, Mimi och Sven till sin villa "Norra Hammar", där Mizzi anlade en trädgård och drev ett hönseri.

Julius Pollack hade bl a arbetat i Schweiz, varit i Ryssland och deltagit i konstruerandet av Murmanskbanan. När han som chef för KMW lyckades sälja cellulosafabriker i Sibirien och Vitryssland blev det svensk industris första stora beställningar i Ryssland. Han talade sju språk, vilket kom väl till pass under hans otaliga affärsresor. Hans fru var vacker, glad och musikalisk och försökte på många sätt "skaka liv i den stillsamma staden Karlstad".

Dottern Mimi Pollak blev skådespelerska och Sveriges första kvinnliga regissör vid Dramaten. Hon var god vän med Greta Garbo, som hon tog med på semester till Hammarsudde.

(källa Mimi Pollaks memoarer "Teaterlek")

Norra kyrkogården Kv 10 003ABC

Julius Pollak född 28/6 1862 med sonen Sven, född 18/10 1911.

Mizzi Pollak född 1/2 1879.

Mizzi Pollak beundrar den väderballong som hon fann på sina ägor. Ballongen kom från Gardemoens flygplats i Norge.

18

CHR. AUG. GEIJER Familjegrav

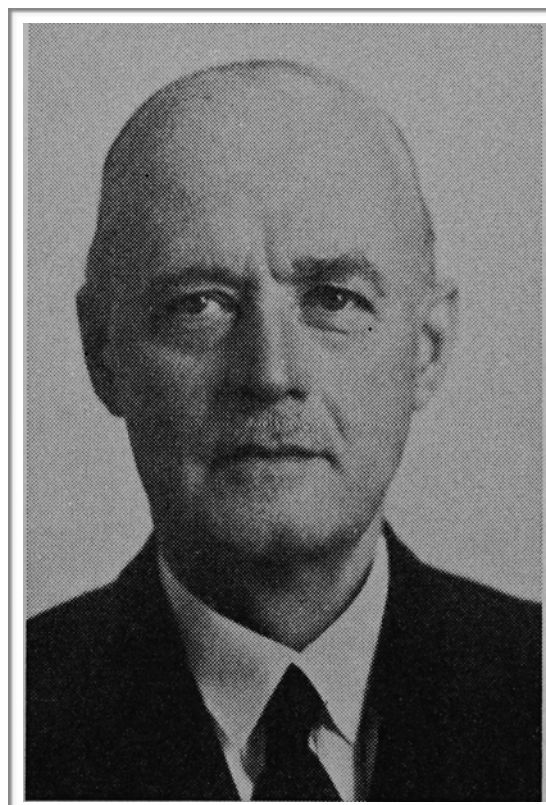
Christian August Geijer 1880–1968, Augusta Sofia Geijer 1881–1920
Liggande kalkstenhäll, troligen tillkommen under 1960-talet.

Christian August Geijer var överingenjör vid Skoghalls bruk 1914–1946.

GEIJER, CHRISTIAN A, fd överingenjör, Karlstad, f i Brattfors, Värml l, 30/8/80 av bruksäg Herman G o Sofia Mitander.

Bergssk Filipstad, ing:ex HTL Örebro 01, anst Uddeholms ab sulfittfabr 01, dess sulfatfabr 03, Oxford Paper Co USA m fl 04-05, Uddeholms ab sulfittfabr Årås 05, Skoghall 14-46. - Flera pat betr prakt metoder inom trækemien. - Fd styr:ordf Skoghalls komm mellansk, Hammarö kyrkobröder, fd led kyrkfullm, direkt f Geijersgården. - *Utm:* RVO, ProPstGM, VärmlsfbSM.

Gift 08 m Sophia Geijer f 81 d 20, dtr t grossh Carl G o Gertrud Andersson. - *Barn:* Ebbe f 09, Mary f 10, Ulla f 13, Carl-Gustaf f 16, Bror f 18, Sten f 19.

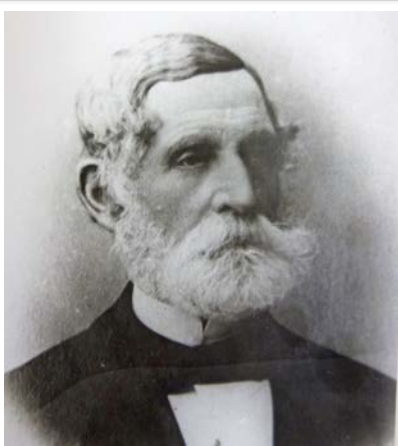
Källa Hammarö en hembygdsbok runeberg.org

19

Angelina
Dahlgren
1855-1936

Gravplatsen är ett Lapidarium, direkt
översatt betyder det en stensamling.
Här åsyftar det de två gravplatserna
med gjutjärnskors över släkten Dahlgren
Tillkomstår: 1884, 1895, 1935-1962

Angelinas far var Per Wilhelm Dahlgren,
född 1816 i Ransäter.

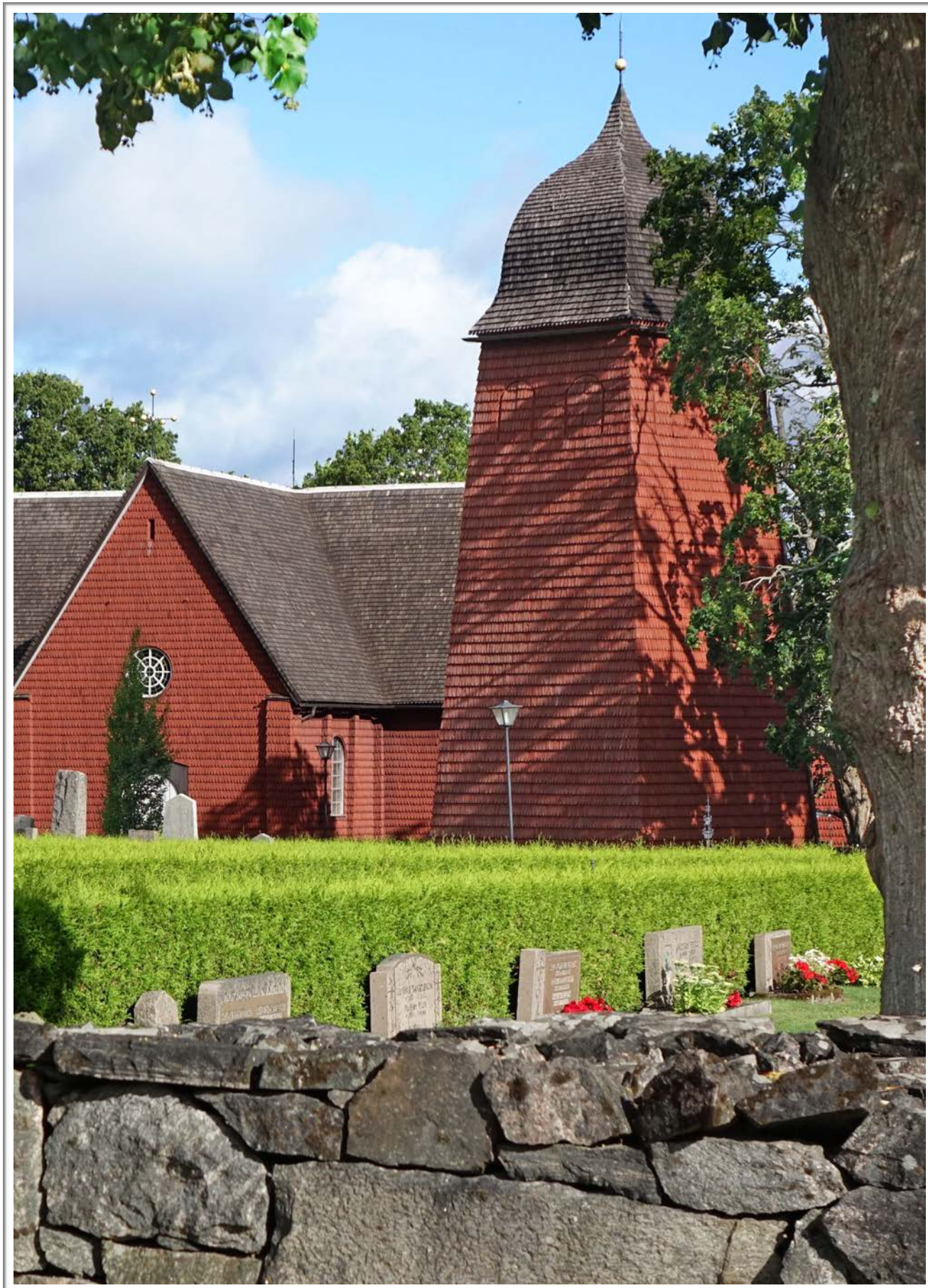
Släkten Dahlgren är en känd Värmlandssläkt och var
bl.a. hemmahörande i Ransäter, Karlstad och
Hammarö.

P. W. Dahlgren var sågverksföreståndare 1845-1885,
men är ej gravsatt här.

Källa Bevarandeplan för Hammarö församlings kyrkogårdar 2013

Angelina Dahlgren porträtterad av fotograf Anna Ollson, Karlstad.

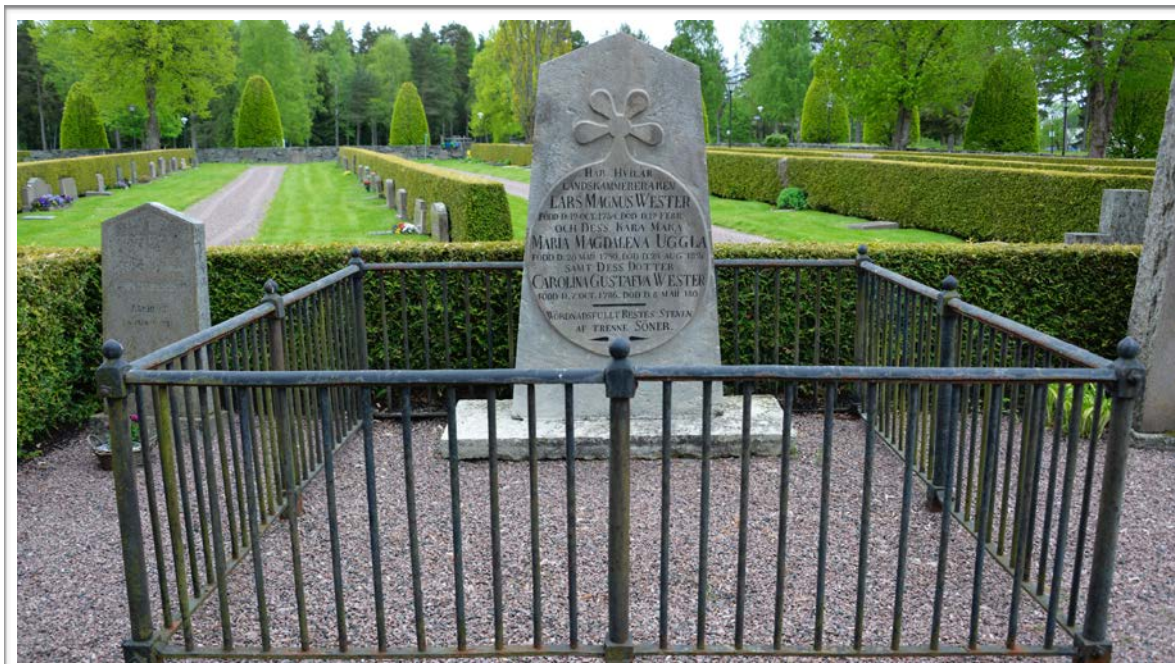

Här hvilar
landskammereraren
Lars Magnus Wester
1754-(1801)
och dess kära maka
Maria Magdalena Uggla
1750-(1826)
samt dess dotter
Carolina Gustafva Wester
1786-(1804)

Wördnasfullt restes stenen
af trenne söner

Gravvården av kalksten omgärdas av ett järnstaket och är kyrkogårdens äldsta som troligen står på ursprunglig plats, tillkomstår troligen 1820. Samma år betalades 25 riksdaler för tillsyn av gravvården.

"Familjen Wester ägde många gårdar i Karlstad och dess närhet, Wåxnäs säteri, Mariebergs landeri, Norra och Södra Sätter på Hammarö. Senare ägde Fru Wester även Flachska gården i Karlstad."

Norra kyrkogården Kv 3 007ABC

Komminister
Albin Renström
1900–1986
Hustrun Karin
1904–1984

Gravstenen är ritad av Albin Renström och hans bror Manfred Renström. Den har formen av ett gotiskt kyrkfönster och korset är ett s.k. malteserkors.

Albin Renström var uppväxt i ett jordbrukarhem. Han föddes 1/9 1900 i Attmars socken, söder om Sundsvall. Föräldrarna var baptister, liksom övriga släkten. Livet igenom hade han svårt för allt frikyrkligt. Orsaken till detta var, enligt hans yngste bror, att Albin Renström under sin uppväxt såg sina släktingar slå varandra med det ena kraftfulla bibelordet efter det andra, när de var oeniga, om vad som var rätt och vad som var fel. Det var så mycket som var syndigt, som han inte kunde förstå varför.

År 1918 berättade han för sina föräldrar att han ville studera. Fadern svarade då, att det var lättare att tjäna 100 000 kr, än att ta studenten! Något studiemedel eller studielån fanns inte.

Hans enda möjlighet att nå sitt mål var att varva arbete och studier. Han jobbade bl.a. i skogen. År 1925 kom han in på Fjellstedtska i Uppsala, ett internatläroverk, som bl.a. ville främja prästutbildning. Albin Renström hade inte råd att gå alla fyra årskurserna. Därför läste han under ett sommarlov in en, som han tenterade av vid höstterminens början. Han tog sin studentexamen 1928 med höga betyg. Albin Renström studerade först i Uppsala och sedan i Lund.

På somrarna, när det inte var någon undervisning vid universitetet, cyklade han runt i Härnösands stift och predikade för kollekten.

Albin och Karin
utanför sitt hem
på Lindersvägen 38,
Hammarö

Foto: M Brandby Cöster

På 1930-talet träffade han sin blivande fru Karin, född Arvidsson. Hon var hushållslärare och hjälpte honom ekonomiskt. De gifte sig 1939.

År 1945 tillträdde Albin Renström komministertjänsten i Hammarö. Vid ett möte med dåvarande direktören för Skoghallsverken, Waldemar Hellgren, fick Albin Renström en uppmaning att verka för en kyrka i Skoghall. (Vid denna tid hölls gudstjänster i aulan i Skoghalls skola.)

I advent 1957 invigdes Skoghalls kyrka med församlingshem och kontorslokaler.

Han sökte kyrkoherdetjänsten 1961 i Hammarö och blev förbigången. Det hade han svårt att komma över. Enligt Mikael Mogren, biskop och före detta lärare i kyrkovetenskap vid Uppsala universitet, var det inte lätt, under Albin Renströms verksamma tid, att vara präst och ha radikala åsikter.

Han dog på Skoghalls sjukhem den 20 maj 1986. I ett brev skriver han:

Nu är det ju så mycket som hade kunnat vara annorlunda! Man vet aldrig förrän efteråt! ...Nej, nog är livet vrångt ibland, när man vill ta ut av det. Man strävar efter att själen ska leva och går till kamp för vad man bäst har tänkt och känt. Det kan då hända att man misslyckas. Följden blir att man ibland hemfaller åt tröstlöshet och pessimism - men är inte det ett tecken på att man lever trots allt!

Källa: Margareta Renström Lingman, Albin och Karins dotter

Kontraktsprost

Hilmer Ramström

Kyrkoherde i Hammarö 1924-61

1893-1980

22

H.H Axa f. Stein 1890-1943

H.H. Gunhild f. Schedin 1906-1954

H.H Gunborg f. Forsberg 1916-1998

Jesus sade:

"Den som tror på mig,
han har evigt liv."

Hilmer Ramström. Kontraktsprost emeritus Hilmer Ramström, Fabriksgatan 3, Karlstad, avled på onsdagen på sin 87-årsdag. Han var född i Sunne, tog studentexamen 1915, teol.fil.-examen 1917, teol. kand.-examen i Uppsala 1919 och prästvigdes i Karlstad 1920. Han blev kapellpredikant i Lekvattnet i juni 1920, komminister i Nor och Segerstad 1921 och kyrkoherde i Hammarö 1924. Han blev kontraktsprost i Kil år 1958 och emeritus 1961, då han flyttade till Uppsala men återvände till Karlstad efter en tid i Dalsland. Prosten Ramström hade varit ordförande i Hammarö kyrkoråd 1926-61 och i kyrkostämman 1926-32, ordförande i restaureringskommittén för Hammarö kyrka 1934 och i byggnadskommittén för Skoghalls kyrka från 1954 till 1957, då den invigdes. Han har utgivit Hammarö församlings historia 1968 och tilldelades 1978 Hammarö kommuns kulturstipendium. Han var med från starten i Hammarö hembygdsförening vars förste ordförande han blev 1928. Närmast sörjande är maken Gunborg, född Forsberg, Sophiasyster, sonen Gudmund, personalman vid Skoghallsverken med familj, syskon, övrig släkt och många vänner.

N.W.T. 18-4-80

Musikdirektör Gunhild Ramström, född Schedin, Hammarö, maka till kyrkoherde Hilmer Ramström, avled på lördagsmorgonen i sitt hem efter en längre tids sjukdom i en ålder av nära 48 år.

Dödsbudet kom inte direkt oväntat, det var känt att hon sedan ganska lång tid kämpat en tapper kamp mot en svår sjukdom.

Nästan hela sitt liv har hon varit verksam i Stockholm dit hon kom i unga år från födelsestaden Malmö. Hon förvärvade sig en grundlig utbildning på musikens område, bl. a. vid utlandsvistelser, och hon blev under årens lopp i huvudstaden mycket aktad och uppburen för sina förtjänster på området. Sedan 1929 var hon organist vid Engelska kyrkan och Seglora kyrka i Stockholm och amanuens vid Nordiska museet intill sin avflyttning till Hammarö 1951 då hon bl. a. utnämndes till hedersledamot av Nordiska museets styrelse. I utlandet

studerade hon orgelbyggeri och musik och för sin avhandling om romersk och medeltida liturgi blev hon hedersdoktor vid universitetet i Paris. I Stockholm framträdde hon i olika sammanhang och hon förestod bl. a. St. Eriks musikskola och när gamle kung Gustaf låg på lit de parade i Riddarholmskyrkan spelade hon på kyrkorgeln.

Det blev inte den bortgångna förunnat att så länge fortsätta sitt verk i Hammarö. Men under de få år hon varit i denna församling, har det befunnits att hon hade mycket att ge till berikande av församlings- och musiklivet. Hon var uppoftfrande och givmild till sin läggning och hade känsla och intresse för sina medmänniskor och det arbete hon påbörjat i församlingen skulle säkert ha givit god skörd om hon fått tillfälle att fortsätta.

Den bortgångnas liv blev ganska kort, men ändå slösande och frikostigt för alla dem som under årens lopp lyfts upp av musikens skönhet, förmedlad med en färdighet och inlevelse, som endast den kan, vars liv i likhet med den bortgångnas helt vigts åt musiken.

Hon sörjes närmast av make, åldrig moder och syskonbarn.

H. L.

Gunhild Ramström 1906-1954, var Hilmers andra fru. Hon var bl.a. musikdirektör, organist i Engelska- och Seglora kyrka i Stockholm och hedersdoktor vid universitet i Paris.

Emma (född Westberg) och Karl Svensson. Foto nedan: Huset på Holmen.

Norra kyrkogården Kv 7 016ABC

Karl Svensson 1869–1956

Makan Emma 1879–1967

V:a Skagene

23

Karl Svensson var snickare, båtbyggare och fiskare. Han hör till de namnkunniga båtbyggarna på Hammarö. Trots att jordbruk och fiske upptog en stor del av arbetsåret tillverkade Karl mer än 200 båtar av olika typer.

Motorbåt av sniptyp i Skagenviken, byggda av Karl Svensson i V. Skagene. I förhållande till Hammarösnipan är dessa större och grövre.

Källa: Hammarö, en hembygdsbok

Kontakt Hammarö kyrkogårdsförvaltning 054-51 24 10 svenskakyrkan.se/hammaro

Källor/foto: Hammarö Hembygdsförenings arkiv, Hammarö Skärgårdsmuseum,
 Bevarandeplan för Hammarö församlings kyrkogårdar, med flera, se respektive sida.
 Stort tack till Solveig Nyström, Moa Jonsson och Bertil Andersson, Hammarö.
 Sammanställning av material, layout, foto: Annika Eriksdotter